Correctievoorschrift VWO

2023

tijdvak 1
dinsdag 9 mei
07.30 - 11.00 uur

Nederlands

Verwerken scores
Verwerk de scores van alle kandidaten in het online AWP-programma.
De scores moeten uiterlijk maandag 5 juni 2023 om 12.00 uur ingevuld zijn.

110701231-c-def

Het correctievoorschrift bestaat uit:
1 Regels voor de beoordeling
2 Algemene regels
3 Vakspecifieke regels
4 Een beoordelingsmodel

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 30, 31 en 32 van het Landsbesluit eindexamens vwo-havo-vsbo d.d. 23-06-2008, PB 2008 no 54.
Voor de beoordeling zijn de volgende passages van bovenvermelde artikelen van het Landsbesluit van belang:

1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het ETE (Examenbureau).
2 De directeur doet de van de examinator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.
3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het ETE (Examenbureau).
4 De examinator en de gecommitteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen van toepassing:

1 De examinator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinator en door de gecommitteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, .., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;

3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
3.4 indien slechts een voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
3.5 indien meer dan een voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd worden, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.

4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan een antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.

5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar een keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

7 Indien de examinator of de gecommitteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dit examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij dient de fout of onvolkomenheid wel mede te delen aan het ETE. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen door het ETE rekening gehouden.

8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.

9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer. Dit cijfer kan afgelezen worden uit omzettingstabellen die beschikbaar worden gesteld na bepaling van de definitieve cesuur door het ETE.

3 Vakspecifieke regels

Voor het vak Nederlands VWO zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

1 Teksten met vragen
- 1.1 Bij de beoordeling van antwoorden op open vragen worden, gelet op de aard van de opgaven, geen punten afgetrokken voor spelfouten. Voor idiomatische en grammaticale oneffenheden geldt hetzelfde, tenzij het antwoord er minder juist of zelfs fout door wordt.
- 1.2 Bij enkele open vragen wordt aangegeven dat de kandidaat zich aan een bepaalde antwoordlengte moet houden. Indien de kandidaat bij een dergelijke vraag een antwoord geeft dat inhoudelijk volledig goed is en dat strikt, dus zonder enige overschrijding, binnen de gegeven antwoordlengte valt, *kan* daarvoor een extra deelscore van 1 scorepunt toegekend worden. Dit wordt in het beoordelingsmodel aangegeven.

2 Samenvatting
- 2.1 De beoordeling van de samenvatting geschiedt aan de hand van een overzicht van de in de opdracht gevraagde informatie-elementen.
- 2.2 Bij het toekennen van het aantal scorepunten aan de informatie-elementen dient gelet te worden op de inhoud, samenhang en formulering:
  - Inhoud: de informatie-elementen dienen inhoudelijk correct te worden weergegeven.
  - Samenhang: indien de kandidaat een aantoonbaar onjuist verband legt tussen twee informatie-elementen, dienen aan één van beide, afhankelijk van de gemaakte fout, geen punten te worden toegekend.
  - Formulering: de weergave van de informatie-elementen moet begrijpelijk zijn voor een lezer die de uitgangstekst niet kent en moet bestaan uit goedlopende zinnen die een doorlopend geheel vormen (eventueel in enkele alinea's). De samenvatting mag dus niet als puntsgewijze opsomming of in telegramstijl genoteerd zijn. Voor een informatie-element dat geheel in telegramstijl is weergegeven, dienen geen scorepunten te worden toegekend.
- 2.3 Voor spelfouten worden geen punten afgetrokken. Hetzelfde geldt voor idiomatische en grammaticale oneffenheden, tenzij een inhoudselement er minder juist, minder volledig of zelfs fout door wordt.
- 2.4 Het is de kandidaat toegestaan het genoemde maximumaantal woorden in de samenvattingsopgave met 10% van het aantal toegestane woorden te overschrijden. Indien door de kandidaat het aantal toegestane woorden met meer dan 10% wordt overschreden, worden voor de grotere overschrijding per vijf woorden 2 scorepunten afgetrokken. Zie verder het beoordelingsmodel.

Voor dit centraal schriftelijk examen Nederlands VWO eerste tijdvak 2023 kunnen maximaal 48 scorepunten worden behaald. Het examen bestaat uit een tekst met 17 vragen en een tekst met een samenvattingsopdracht.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.
Let op: Aan het juiste antwoord op de meerkeuzevraag die betrekking heeft op de hoofdgedachte van de tekst worden 2 scorepunten toegekend (vraag 16).

Alle open vragen moeten in het Nederlands beantwoord zijn.
De antwoorden en de samenvatting dienen uiteraard beoordeeld te worden op basis van hetgeen in de Algemene regels, met name 2.3, en in de Vakspecifieke regels, met name 3.2.2, vermeld wordt.

Tekst 1 Mag het een uurtje minder zijn?

1 E

2 maximumscore 2

bewering	juist	onjuist
1		X
2		X
3	X	
4		X

Indien 4 kruisjes juist *2*
Indien 3 of 2 juist *1*
Indien minder dan 2 juist *0*

3 A

4 C

5 B

6 D

7 D

8 maximumscore 4

- Er zijn dan meer individuen nodig om de gaten op te vullen, maar/en die zijn niet te vinden. *(Indien dit tweede gedeelte ontbreekt, het deelscorepunt NIET toekennen)* / Vanwege de (al bestaande) krapte op de arbeidsmarkt / Er is een personeelstekort / tekort aan mensen die kunnen werken. / De moeizame zoektocht naar personeel is een blijvertje. 1
- In hun vrije tijd gaan mensen dan toch werk inhalen. 1
- De werkdruk neemt dan juist toe. 1

- Inhoudelijk volledig juist antwoord, niet langer dan 30 woorden. 1

9 maximumscore 1

oorzakelijk verband / verklarend verband / oorzaak-gevolg

NB: redengevend verband is fout, dus 0p

10 maximumscore 1

(Het idee) dat er een vaste hoeveelheid werk bestaat die je slechts onder een beperkte groep mensen kunt verdelen (is een hardnekkige mythe)

11 maximumscore 2

bewering	juist	onjuist
1	X	
2		X
3	X	

Indien 3 kruisjes juist *2*
Indien 2 juist *1*
Indien minder dan 2 juist *0*

12 D

13 maximumscore 1

Voorbeelden van een juist antwoord:

(Ze vinden allebei dat ...) je welbevinden afhankelijk is van je autonomie/zelfbeschikking. / stressgerelateerde klachten niet gaan over het aantal gewerkte uren. / het idee dat minder uren werken (automatisch) voor minder stress zorgt, niet klopt./ het idee dat minder uren werken niet voor minder stress zorgt. / het verband tussen je welbevinden afhangt van je gewerkte uren, klopt niet.

NB: Alleen de eerste 15 woorden beoordelen.

14 maximumscore 5

- (Launspach is van mening dat) we minder kunnen/moeten werken, / minder werken een goed idee is,/ de werktijd/werkweek verkort moet/kan worden, 1
- omdat de productiviteit/efficiëntie niet afneemt / toeneemt bij enkele uren minder werken. / dat zorgt voor minder stress en uitputting/minder negatieve emoties. 1
- (terwijl Vlerick van mening is dat) het aantal werkuren niet/minder belangrijk is, / vermindering van werkuren alleen symptoombestrijding is, 1
- maar dat de kwaliteit van het werk bepaalt of we gezondheidsklachten krijgen. / maar dat de (eigen) invulling van het werk ervoor zorgt dat we minder stress ervaren. / dan de invulling van het werk 1
- Inhoudelijk volledig juist antwoord, niet langer dan 40 woorden. 1

NB: Volgorde bij de bullets (mening en argument) is inwisselbaar.

15 A

16 maximumscore 2
D *(Let op: dit is de hoofdgedachtevraag, dus 2p of 0p hier.)*

17 B

Tekst 2 Vriendschap met een chatbot

18 maximumscore 21
*In een goede samenvatting (200 woorden) moeten de volgende informatie-elementen opgenomen zijn. Verdeling van de deelscorepunten over de verschillende elementen is hierbij aangegeven. Het onderstaande is een voorbeelduitwerking. **Uitwerkingen in andere bewoordingen met gelijke strekking zijn uiteraard ook mogelijk.***

Ontwikkeling ***(max 1p)***
- De (kunstmatig intelligente sociale) chatbot /technologieën/ kunstmatige intimiteit dringt onze menselijke interacties binnen. 1

Kenmerken ***(max 4p)***
- Deze ontwikkeling/Dit proces/Andere correcte verwijzingen wordt versneld 1
- door oplopende gevoelens van eenzaamheid 1
- en een verminderd gemeenschapsgevoel. 1
- Algoritmen worden steeds beter in het simuleren van menselijke interacties. 1

Voorwaarde ***(max 2p)***
- Het is (wel) essentieel/belangrijk/noodzakelijk / Een voorwaarde is robots/computersystemen te antropomorfiseren/menselijke eigenschappen toe te dichten. 1
- om iets van een band/relatie op te bouwen met kunstmatige intelligentie. 1

Positieve aspecten ***(max 5p)***
- Het is een gemakkelijke/frictieloze manier van converseren. / We lijken het steeds normaler te vinden om met machines te interacteren 1
- Het is ook een oplossing om de eenzaamheid te bestrijden. 1
- Het idee is dat ze/robots ons gelukkig gaan maken. / dat we dan minder stress ervaren. / dat we dan minder kans hebben op een burn-out. / Het kunnen een soort beschermengelen worden die ervoor zorgen dat het goed met je gaat. / Ze kunnen ons wanneer we dat nodig hebben een complimentje geven. 1
- Ze kunnen ons advies geven en emotioneel met ons reflecteren 1

- en gezond gedrag stimuleren. 1

Negatieve aspecten ***(max 3p)***

- Maar (of andere aanduiding van contrast) 1
- ze/chatbots kunnen geen (echte) intimiteit bieden/laten ons vergeten wat intimiteit inhoudt, 1
- en ze bieden geen empathie. / en er is geen menselijke wederkerigheid. / en er is geen wederzijdse relatie. / en er is niemand die empathie toont of probeert zich in de ander te verplaatsen. 1

Kanttekeningen ***(max 4p)***

- Het is onwaarschijnlijk dat kunstmatige intelligentie, mensen ooit overbodig zal maken, 1
- (want) ze kunnen namelijk nooit intiem worden op de manier waarop mensen dat kunnen. 1
- Zorgelijk is 1
- dat we bereid zijn om onze verwachting van relaties te beperken (tot wat technologie kan bieden). / dat we de definitie van vriendschap tot 'interactie met iets' als de norm gaan zien. / dat we onszelf aanpassen aan de gebrekkigheid van de technologie. 1

Conclusie ***(max 2p)***

- Het begint erop te lijken dat het makkelijker is een mens te creëren die met een chatbot kan praten, 1
- dan een chatbot die op het emotionele niveau van de mens kan komen. 1

Regeling met betrekking tot woordgrensoverschrijding (200 woorden) van de samenvatting

Tel het exacte aantal woorden. Voor de eerste overschrijding met 20 woorden dienen geen scorepunten te worden afgetrokken. Voor elke volgende overschrijding dienen per 5 woorden steeds 2 scorepunten te worden afgetrokken tot een maximum van 21 scorepunten.
De toepassing van de aftrekregeling kan nooit leiden tot een negatieve score bij deze samenvattingsopgave. De minimumscore voor de opdracht is 0.

Schematisch:

t/m 220 woorden:	*0 scorepunten aftrek*
221 - 225 wrd:	*2 scorepunten aftrek*
226 - 230 wrd:	*4 scorepunten aftrek*
231 - 235 wrd:	*6 scorepunten aftrek*
236 - 240 wrd:	*8 scorepunten aftrek*
241 - 245 wrd:	*10 scorepunten aftrek*
246 - 250 wrd:	*12 scorepunten aftrek*
251 - 255 wrd:	*14 scorepunten aftrek*
256 - 260 wrd:	*16 scorepunten aftrek*
261 - 265 wrd:	*18 scorepunten aftrek*
266 - 270 wrd:	*20 scorepunten aftrek*

Vraag	Antwoord	Scores

vanaf 271 wrd: *21 scorepunten aftrek*